

Sygn. akt II Ca 284/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 maja 2017 roku

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Tryb. Wydział II Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący	SSO Jarosław Gołębiowski
Sędziowie	SSA w SO Stanisław Łęgosz (spr.) SSR del. Jakub Ślęzak
Protokolant	sekr. sądowy Paulina Neyman

po rozpoznaniu w dniu 22 maja 2017 roku w Piotrkowie Trybunalskim

na rozprawie sprawy z powództwa L. K.

przeciwko (...) w W.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego w Bełchatowie

z dnia 31 stycznia 2017 roku, sygn. akt I C 141/13

1. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

a) zasądzoną w punkcie pierwszym sentencji kwotę 10.268,83 złotych obniża do kwoty 10.254,55 (dziesięć tysięcy dwieście pięćdziesiąt cztery 55/100) złotych;

b) uchyla rozstrzygnięcie zawarte w punkcie pierwszym litera „c” sentencji odnoszące się do odsetek ustawowych od kwoty 14,28 złotych;

2. oddala powództwo i apelację w pozostałej części.

Sygn. akt II Ca 284/17

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 31 stycznia 2017 r. Sąd Rejonowy w Bełchatowie zasądził od pozwanego (...) w W. na rzecz powódki L. K. kwotę 10.268,83 złotych z odsetkami ustawowymi od kwoty 9.934 złotych od dnia 20 grudnia 2012 r., od kwoty 320,55 złotych od dnia 20 marca 2013 r, od kwoty 14,28 złotych od dnia 20 grudnia 2012 r. W pozostałym zakresie powództwo oddalił i zasądził od pozwanego na rzecz powódki 4.355,91 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu.

Podstawę tego rozstrzygnięcia były następujące ustalenia:

W dniu 20-10-2012 r. L. K. uległa wypadkowi komunikacyjnemu, którego sprawca kierował pojazdem objętym ubezpieczeniem OC na podstawie umowy zawartej z pozwanym (...) w W.. Powódka w chwili wypadku nie miała zapiętych pasów bezpieczeństwa.

Powódka w piśmie z dnia 12-11-2012 r. zgłosiła roszczenie (...) w W., który wypłacił: 8.000 zł tytułem zadośćuczynienia, 88,54 zł tytułem zwrotu kosztów leczenia.

L. K. jest zatrudniona w Zespole (...) i we 09.2012 r. osiągnęła wynagrodzenie wynoszące netto 2.611,67 zł. Za czas choroby spowodowanej wypadkiem otrzymała – za 10.2012 r. – wynagrodzenie w kwocie 1.970,58 zł netto.

Powódka w wyniku wypadku doznała urazu powłok klatki piersiowej ze złamaniem żebra po stronie lewej (V bez przemieszczenia, VI z przemieszczeniem odłamów), stłuczenia lewego łokcia, stłuczenia obu kolan z otarciem naskórka, urazu głowy i stłuczenia odcinka szyjnego kręgosłupa.

Stopień cierpień fizycznych był umiarkowany przez około 1 miesiąc, po tym okresie lekki przez kolejny miesiąc. Następnie i obecnie powódka jest sprawna ruchowo.

W zakresie ortopedii i traumatologii narządu ruchu powódka po powierzchownym urazie kolan, łokcia lewego i odcinka szyjnego kręgosłupa wymagała pomocy innej osoby ok. 2 godziny dziennie przez maksymalnie 1 miesiąc.

W zakresie ortopedii i traumatologii narządu ruchu rokowania są pomyślne. Koszty leczenia przeciwbólowego to kwota około 50 zł.

Złamanie żeber skutkuje trwałym uszczerbkiem na zdrowiu w wysokości 10 %. Cierpienia fizyczne pod postacią silnych bólów klatki piersiowej nasilających się przy poruszaniu, głębokim oddychaniu, kaszlu trwały około 7-10 dni, następnie ból miał mierne nasilenie stopniowo ustępujący przez około 4 – 6 tygodni. Ból klatki piersiowej nasilający się przy poruszaniu zwłaszcza w początkowym okresie około 7 -10 dni, do 2 tygodni utrudniał powódce wypełnianie codziennych czynności takich jak mycie, sprzątanie czy zakupy. Wymagała pomocy innej osoby przez około 2 godziny dziennie. Leczenie zostało zakończone i nie zachodzi konieczność dalszego leczenia.

L. K. doznała wskutek wypadku samochodowego ostrej reakcji na stres z rozwinięciem się następnie zespołu stresu pourazowego (...).

W życiu codziennym obecny stres pourazowy powoduje częściowe ograniczenie ról społecznych osobniczych, zmniejszenie radości życia, unikanie życia towarzyskiego, unikanie sytuacji drogowych mogących narazić ją na niebezpieczeństwo, ograniczenie podróżowania. Konieczność prowadzenia samochodu powoduje dyskomfort, a przejeżdżanie w pobliżu miejsca zdarzenia – nieprzyjemne doznania lękowe. Podstawowe czynności i role są zadowalająco spełniane. Powódka doznała długotrwałego uszczerbku na zdrowiu wynoszącego 10 %.

Charakter cierpień psychicznych od 2012 r. jest treściowo związany z przebyłym wypadkiem. Wcześniejsze zaburzenia adaptacyjne nie miały wpływu na wystąpienie zespołu stresu pourazowego po zdarzeniu komunikacyjnym z dnia 20-10-2012 r.

Wskazane jest dalsze leczenie lub pomoc psychologiczna, gdyż nadal utrzymują się wyraźne objawy (...) ograniczające funkcjonowanie powódki, powodujące dyskomfort emocjonalny, zaburzenia lękowe. Możliwy jest powrót do zdrowia, ale powódka powinna korzystać ze wsparcia psychologicznego.

L. K. poniosła wydatki na leki w kwocie 177,09 zł.

Fakt nie zapięcia pasów przez powódkę miał wpływ ma zakres doznanych obrażeń ciała. Korzystając w czasie wypadku z pasów bezpieczeństwa z bardzo dużym prawdopodobieństwem uniknęłaby obrażeń w postaci złamania żeber, a także zostałyby znacznie ograniczone urazy powłok klatki piersiowej. W pozostałym zakresie obrażenia o podobnym rodzaju i natężeniu doznane przez powódkę mogły wystąpić bez względu na korzystanie czy też nie z pasów bezpieczeństwa.

Okoliczności mające znaczenie dla rozstrzygnięcia w zakresie niespornym (fakt wypadku, w którym ucierpiała powódka, niezapięcie przez powódkę pasów bezpieczeństwa, zgłoszenie roszczeń i wypłacone świadczenia) Sąd ustalił na podstawie informacji udzielonych przez strony, mających poparcie w aktach szkody oraz aktach postępowania karnego II K 1456/12 i zeznaniach powódki. Niesporna była także odpowiedzialność pozwanego co do zasady, a także wysokość utraconego zarobku i poniesione koszty leczenia, potwierdzone zaświadczeniem pracodawcy i fakturami. Uszczerbek na zdrowiu i doznane cierpienia, a także wpływ niezapięcia pasów bezpieczeństwa na doznane obrażenia wynikają z opinii biegłych, którym Sąd w pełni przyznał moc dowodową, ponieważ są wyczerpujące, logiczne i nie budzą wątpliwości.

Podstawą żądania powoda jest przepis art. 444 § 1 i 455 § 1 k.c.

Przepisy kodeksu cywilnego nie zawierają żadnych kryteriów, jakie należy uwzględniać przy ustalaniu wysokości zadośćuczynienia pieniężnego. Sąd powinien wziąć pod uwagę wszystkie okoliczności konkretnej sprawy mające wpływ na rozmiar doznanej krzywdy, a zwłaszcza stopień i czas trwania cierpień fizycznych i psychicznych, prognozę na przyszłość, wiek poszkodowanego.

Zadośćuczynienie określone w art. 445 § 1 k.c. ma przede wszystkim charakter kompensacyjny i tym samym jego wysokość musi przedstawiać ekonomicznie odczuwalną wartość. Zgodnie z orzecznictwem Sądu Najwyższego wysokość ta nie może być nadmierna w stosunku do doznanej krzywdy i aktualnych stosunków majątkowych społeczeństwa, a więc winna być utrzymana w rozsądnych granicach (p. wyrok SN z dnia 22 marca 1978 r., IV CR 79 / 78). Winna to być zatem kwota „odpowiednia”. Dla oceny, czy określona suma jest „odpowiednim” w rozumieniu art. 445 § 1 k.c. zadośćuczynieniem za doznaną krzywdę, decydujące znaczenie ma charakter i rozmiar krzywdy doznanej przez poszkodowanego. Nie bez znaczenia jest tak ze szeroko rozumiana sytuacja życiowa, w jakiej znajduje się poszkodowany. Na ocenę tę nie ma natomiast wpływu sytuacja – w szczególności majątkowa – sprawcy szkody (p. wyrok SN z dnia 7 października 1998 r., I CKN 419 / 98).

Powstały u powódki uszczerbek zdrowia biegli lekarze ocenili na łącznie od 15 do 20 % korzystając z Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 18 grudnia 2002 r. w sprawie szczegółowych zasad orzekania o stałym lub długotrwałym uszczerbku na zdrowiu, trybu postępowania przy ustalaniu tego uszczerbku oraz postępowania o wypłatę jednorazowego odszkodowania (Dz.U.2013.954 j.t.) i ocena taka powinna być punktem odniesienia dla Sądu przy ustalaniu rozmiaru doznanej krzywdy. Nie należy jednak zapominać, iż procentowy rozmiar uszkodzenia ciała i rozstroju zdrowia jest tylko jednym (posiłkowym) z kryteriów ustalania wysokości zadośćuczynienia i nie determinuje tej kwoty bez uwzględnienia wszystkich innych okoliczności sprawy. Sąd obowiązany jest uwzględnić także rodzaj, natężenie i czas trwania cierpień fizycznych i psychicznych powoda.

Z powodu złamania żeber powódka odczuwała silne bóle klatki piersiowej nasilających się przy poruszaniu, głębokim oddychaniu, kaszlu trwające około 7-10 dni, następnie ból miał mierne nasilenie stopniowo ustępujący przez około 4 – 6 tygodni. Ból klatki piersiowej nasilający się przy poruszaniu zwłaszcza w początkowym okresie około 7 -10 dni, do 2 tygodni utrudniał powódce wypełnianie codziennych czynności takich jak mycie, sprzątanie czy zakupy. Wymagała pomocy innej osoby przez około 2 godziny dziennie. Leczenie w tym zakresie zostało zakończone.

Powódka po powierzchownym urazie kolan, łokcia lewego i odcinka szyjnego kręgosłupa wymagała pomocy innej osoby ok. 2 godziny dziennie przez maksymalnie 1 miesiąc. Stopień cierpień fizycznych był umiarkowany przez około 1 miesiąc, po tym okresie lekki przez kolejny miesiąc. W zakresie ortopedii i traumatologii narządu ruchu rokowania są pomyślne.

Stres pourazowy spowodował częściowe ograniczenie ról społecznych osobniczych, zmniejszenie radości życia, unikanie życia towarzyskiego, unikanie sytuacji drogowych mogących narazić powódkę na niebezpieczeństwo, ograniczenie podróżowania. Jakość życia powódki z powodu urazu psychicznego uległa znacznemu obniżeniu. Wskazane jest dalsze leczenie lub pomoc psychologiczna, gdyż nadal utrzymują się wyraźne objawy (...) ograniczające

funkcjonowanie powódki, powodujące dyskomfort emocjonalny, zaburzenia lękowe. Możliwy jest powrót do zdrowia, ale powódka powinna korzystać ze wsparcia psychologicznego.

Biorąc pod uwagę wszystkie powyższe okoliczności Sąd uznał, iż odpowiednią kwotą zadośćuczynienia powinna być łącznie kwota 50 000 zł. Nie jest ona rażąco niska ani wygórowana, przedstawia ekonomicznie odczuwalną wartość. Powódka otrzymała już od pozwanego tytułem zadośćuczynienia kwotę 8 000 zł, zatem mogłaby jeszcze żądać zapłaty 42 000 zł.

Zasadny jest jednak podnoszony przez pozwanego zarzut przyczynienia się powódki do powstania szkody. Strona powodowa uznała przyczynienie się L. K. do powstania szkody na poziomie 20 %. Bezspornie powódka w chwili wypadku nie miała zapiętych pasów bezpieczeństwa. Jak wynika z opinii biegłego w dziedzinie rekonstrukcji zdarzeń drogowych, fakt nie zapięcia pasów przez powódkę miał wpływ na zakres doznanych obrażeń ciała. Korzystając w czasie wypadku z pasów bezpieczeństwa z bardzo dużym prawdopodobieństwem uniknęłyby obrażeń w postaci złamania żeber, a także zostałyby znacznie ograniczone urazy powłok klatki piersiowej.

Zgodnie z art. 362 Kodeksu cywilnego, jeżeli poszkodowany przyczynił się do powstania lub zwiększenia szkody, obowiązek jej naprawienia ulega odpowiedniemu zmniejszeniu stosownie do okoliczności, a zwłaszcza do stopnia winy obu stron.

Zdaniem Sądu stopień przyczynienia, zważywszy na okoliczności zdarzenia, powinien wynosić 50 % i winien skutkować obniżeniem w takim samym stopniu należnego powódcie zadośćuczynienia. Gdyby bowiem powódka miała zapięte pasy bezpieczeństwa, co jest obowiązkiem podróżującego samochodem, uniknęłyby najpoważniejszych z doznanych urazów fizycznych.

W konsekwencji kwota przysługującego powódcie zadośćuczynienia wynosi 21 000 zł. Powództwo o zadośćuczynienie opiewało na 9 934 zł i taką kwotę zasądzono tytułem zadośćuczynienia. Sąd nie mógł bowiem wykraczać poza zakres żądania w pozwie. Powództwo o zadośćuczynienie zostało zatem także w całości uwzględnione. Pełnomocnik powódki w piśmie z dnia 10-02-2015 r. (k. 130-131) oświadczył o rozszerzeniu powództwa w zakresie zadośćuczynienia do 36 000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia rozszerzenia powództwa. Odpis pisma przesłał bezpośrednio pełnomocnikowi pozwanego. Rozszerzenie powództwa w takim trybie nie wywołało jednak skutku. Sąd podzielił przyjęte w orzecznictwie i doktrynie stanowisko, zgodnie z którym w sposób bezpośredni nie mogą być doręczane wzajemnie takie pisma, jak pozew wzajemny, pismo zawierające rozszerzenie powództwa (uchw. SN z 26.1.2016 r., III CZP 95/15, Legalis) i wniosek o zabezpieczenie powództwa, a nadto środki zaskarżenia w postaci apelacji, skargi kasacyjnej, zażalenia, sprzeciwu od wyroku zaocznego, sprzeciwu od nakazu zapłaty, zarzutów od nakazu zapłaty, skargi o wznowienie postępowania, skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia i skargi na orzeczenia referendarza sądowego. Pisma te składa się do sądu wraz z odpisami dla strony przeciwnej. Ich doręczenie w sposób bezpośredni pełnomocnikowi strony przeciwnej pozostaje bezskuteczne.

Bezspornie z powodu niezdolności do pracy zmniejszeniu uległy zarobki L. K., stanowiące korzyść, którą mogłaby osiągnąć, gdyby jej szkody nie wyrządzone. Roszczenie o zwrot utraconego zarobku jest zasadne na gruncie art. 361 § 2 w związku z art. 444 § 1 k.c. We 09.2012 r. powódka osiągnęła wynagrodzenie wynoszące netto 2 611,67 zł. Za czas choroby spowodowanej wypadkiem otrzymała – za 10.2012 r. – wynagrodzenie w kwocie 1 970,58 zł netto. Utracony zarobek wynosi zatem 641,09 zł. Po uwzględnieniu 50 % przyczynienia zasądzono z tego tytułu 320,55 zł, oddalając powództwo w pozostałej części.

Poniesione wydatki na leki potrzebne w następstwie wypadku stanowią szkodę w postaci straty, której zrekompensowania powódka zasadnie żąda. Wydatki te wyniosły 177,09 zł, a w toku postępowania likwidacyjnego powódka otrzymała już z tego tytułu 88,54 zł. Może zatem jeszcze żądać 88,55 zł, jednakże odszkodowanie ulega pomniejszeniu o 50 % z powodu przyczynienia i powinno wynieść 44,28 zł. W wyroku zaszła w tym zakresie omyłka rachunkowa, wynikająca z pomniejszenia o 50 % nie kwoty 88,55, a 28,55.

Od powyższego wyroku apelację złożyła strona pozwana. Zaskarżyła wyrok w części zasądzonej w zakresie kwoty 448,28 zł wraz z odsetkami oraz rozstrzygającej o kosztach procesu. Zaskarżonemu wyrokowi zarzuciła:

1. obrazę przepisów postępowania, która mogła mieć wpływ na treść rozstrzygnięcia: art. 233 § 1 kpc poprzez:

- błędy w ustaleniach faktycznych skutkujące przyjęciem, że powódka doznała łącznie uszczerbku na zdrowiu w 15%-20%, podczas gdy zgodnie z opiniami biegłych powódka doznała 10% trwałego uszczerbku na zdrowiu oraz 5-10% długotrwałego uszczerbku na zdrowiu;
- błędy w ustaleniach faktycznych polegające na braku rozróżnienia długotrwałego i trwałego uszczerbku na zdrowiu, co przełożyło się na wysokość zadośćuczynienia;
- błędy w ustaleniach faktycznych polegające na pominięciu, że rokowania na przyszłość co do zdrowia psychicznego powódki (zespół stresu pourazowego) są dobre;
- błędy w ustaleniach faktycznych poprzez nieuwzględnienie, że trwały uszczerbek na zdrowiu doznany przez powódkę jest skutkiem wyłącznie niewłaściwego zachowania powódki i polegającego na niezapięciu pasów bezpieczeństwa, ponieważ gdyby zapięła pasy to z wielkim prawdopodobieństwem nie doszłoby do złamania żeber;
- błędną ocenę materiału dowodowego prowadzącą do nieuwzględnienia, że pozwany w toku postępowania likwidacyjnego uznał, że należne powódce zadośćuczynienie wynosi 16.000,00 zł, a ponieważ przyczyniła się ona do powstania szkody w 50%, to po obniżeniu zadośćuczynienia wypłacił kwotę 8.000,00 zł, które to naruszenie w konsekwencji doprowadziło do błędów matematycznych w obliczeniu należnej powódce kwoty poprzez obniżenie należnych kwot o 50% od kwoty 42.000,00 zł, a nie od całości zadośćuczynienia (50.000,00 zł).

2. obrazę prawa materialnego:

- art. 445 § 1 k.c. - poprzez ustalenie zadośćuczynienia dla powódki w kwocie nie mieszczącej się w kryteriach zadośćuczynienia odpowiedniego do zakresu doznanej przez powódkę krzywdy;
- art. 362 k.c. - poprzez jego wadliwe zastosowanie i nieobniżenie należnego powódce zadośćuczynienia i odszkodowania w stosunku do całości, a jedynie w stosunku do kwot niewypłaconych powódce w toku postępowania likwidacyjnego.

Występując z tymi zarzutami strona pozwana wносиła o zmianę wyroku w zaskarżonej części poprzez zasądzenie w pkt 1 na rzecz powódki kwoty 9.820,55 zł, a w pkt 1. lit. a odsetek ustawowych od kwoty 9.500,00 zł od dnia 20 grudnia 2012 roku do dnia zapłaty, oddalenie powództwa o zadośćuczynienie i odszkodowanie w pozostałym zakresie oraz zmianę pkt 3. wyroku - postanowienia o kosztach procesu, z uwzględnieniem zmiany pkt 1 wyroku.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego w głównej mierze koncentruje się na kwestionowaniu stanowiska sądu pierwszej instancji, że należnym powódce zadośćuczynieniem za doznaną krzywdę, bez uwzględnienia przyczynienia się powódki, powinna być kwota 50.000 zł. Zdaniem skarżącego odpowiednie zadośćuczynienie powinno stanowić jedynie kwotę 35.000 złotych. Stanowisko skarżącego nie jest trafne.

Zadośćuczynienie pieniężne ma na celu naprawienie szkody niemajątkowej, wyrażającej się doznaną krzywdą w postaci cierpień fizycznych i psychicznych. O wysokości należnego zadośćuczynienia pieniężnego decyduje w zasadzie rozmiar doznanej krzywdy. Jednakże niewymierny w pełni charakter krzywdy sprawia, że ustalenie jej rozmiaru, a tym samym i wysokość zadośćuczynienia, zależy od oceny sądu. Sąd przy ustalaniu wysokości zadośćuczynienia dysponuje pewnym luzem decyzyjnym. Oznacza to względną swobodę przy ustalaniu kwoty zadośćuczynienia. Ocena sądu nie może jednak nosić cech dowolności. W razie wyraźnych dysproporcji pomiędzy rozmiarem krzywdy a wielkością

rekompensaty majątkowej, występuje możliwość kwestionowania uznania sądowego w postępowaniu odwoławczy (por. orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 9 lipca 1970 r., III PRN 39/70, OSNCP 191, nr 3, poz. 53, z dnia 19 maja 1998 r., II CKN 756/97, z dnia 7 listopada 2003 r., IV CK 151/02 oraz z dnia 7 listopada 2003 r., V CK 110/03).

W przedmiotowej sprawie taka dysproporcja jednak nie występuje. Sąd pierwszej instancji ustalając kwotę 50.000 złotych jako podstawę wymiaru końcowego obliczenia zadośćuczynienia kierował się wszystkimi okolicznościami istotnymi, mającymi wpływ na rozmiar zadośćuczynienia. Stąd też ta kwota podlega akceptacji.

Rację natomiast ma skarżący, że sąd pierwszej instancji popełnił błąd przy stosowaniu 50% przyczynienie się powódki do szkody. Trafnie podnosi, że obniżenie obowiązku naprawienia szkody z uwagi na przyczynienie się poszkodowanego odnosi się globalnie do całego obowiązku, wyrażającego się w zapłacie odpowiedniej sumy tytułem zadośćuczynienia i odszkodowania. Sąd natomiast najpierw od ustalonego zadośćuczynienia w kwocie 50.000 zł odjął wypłaconą dotychczas kwotę 8.000,00 zł i dopiero obniżył tę kwotę o 50% przyczynienia, co dało sumę 21.000,00 zł. W wyniku tegoż naruszenia Sąd zmniejszył jedynie obowiązek naprawienia szkody przez pozwanego w stosunku do sum dotychczas niewypłaconych, a nie w stosunku do całości roszczenia. Poprawne zastosowanie art. 362 k.c. prowadzi do obniżenia kwoty 50.000 zł o 50% przyczynienia, a następnie o 8.000 zł dotychczas wypłacone, co daje kwotę 17.000 zł. Jednakże powyższy błąd sądu nie ma wpływu na końcowe rozstrzygnięcie w zakresie zadośćuczynienia, albowiem wobec bezskuteczności rozszerzenia powództwa, zasądzona w wyroku kwota 9.934 zł zadośćuczynienia nie wyczerpuje w całości wskazanej kwoty 17.000 zł. Ma jednak skutek w zakresie rozstrzygnięcia o kosztach leczenia. Skoro wydatki na leczenie ustalone przez sąd wyniosły 177,09 zł, to przy przyjęciu 50% przyczynienia się powódka domagać się może 88,54zł. Pozwany zapłacił jej taką kwotę już w postępowaniu przedsądowym. W takiej sytuacji powództwo o zwrot kosztów leczenia podlega oddaleniu.

Dlatego też w tym zakresie uznając apelację strony pozwanej na uzasadnioną, Sąd Okręgowy na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok, obniżając zasądzoną kwotę 10.268,83 złotych o kwotę 14,28 złotych. Natomiast w pozostałej części apelację jako bezskuteczną oddalił na podstawie art. 385 k.p.c.